

Komission ehdotus neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamisesta

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 7.9.2022 ehdotuksen neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamiseksi (COM(2022) 442 final). Suositusehdotusta käsiteltiin sosiaalityöryhmässä 14.9., 29.9., 11.10., 24.10. ja 8.11.2022, jonka jälkeen teksti saatettiin hiljaiseen hyväksyntämenettelyyn 11.-16.11.2022. Yksimielisyys luonnoksesta saavutettiin työryhmätasolla. Suositusta käsitellään Coreperissa 30.11.2022. Suositus on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 8.12.2022. Suositusehdotuksen yhteydessä komissio antoi myös tiedonannon eurooppalaisesta hoito- ja hoi-vastrategiasta ja ehdotuksen neuvoston suositukseksi pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti Barcelonan varhaiskasvatustavoitteiden päivittämiseen ja pitää suositusehdotusta laaja-alaisena. Suomi voi tukea suosituksen tavoitteita, mutta pitää samalla tärkeänä, että huomiota kiinnitetään myös korkealaatuiseen varhaiskasvatuksen tarjontaan. Suomi pitää tärkeänä, että ehdotuksen kieli vastaa suosituksen muotoa ilman suoria velvoitteita jäsenmaille. Suomessa varhaiskasvatusta säädellään lainsäädännöllä, ja moniin suosituksen kohtiin Suomella on olemassa lainsäädäntöpohja. Suomi pitää hyvänä, että läpi suositustekstin käytetään termiä varhaiskasvatus (early childhood education and care, ECEC).

Suositus ehdotuksen alkuperäinen alle 3-vuotiaiden lasten osallistumistavoitteen nosto 50 prosenttiin on kunnianhimoinen, ja Suomi pitää parempana työryhmäkäsittelyn aikana tehtyä uutta ehdotusta 45 prosentin tavoitteesta. Asianmukaisen tavoitetaso asetaminen on haasteellista muun muassa siksi, että useissa jäsenvaltioissa on käytössä maksettuja vanhempainvapaaajärjestelyjä, jotka mahdollistavat lapsen hoitamisen kotona yksilöllisen tarpeen ja tarkoituksenmukaisuuden mukaan joskus jopa 3 vuotta. Suomi on valmis hyväksymään 96 prosentin osallistumistavoitteen vanhemman ikäryhmän lapsille (3-vuotiaat ja sitä vanhemmat alle kouluikäiset lapset).

Suomi pitää hyvänä tavoitetta lisätä heikoimmista lähtökohdista tulevien lasten, vammaisten lasten ja tukea tarvitsevien lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Suomessa kaikki lapset ovat osa yleistä varhaiskasvatusjärjestelmää. Kuitenkin suosituksen ehdotus tietojen keräämisestä näiden lasten osallistumisasteesta on hyvin haasteellista ja nykyisen lainsäädännön nojalla osin mahdotonta.

Suomi voi hyväksyä varhaiskasvatuksen laatua, kohtuuhintaisuutta ja saavutettavuutta koskevat suositukset. Suomi pitää hyvänä suositusta lakisääteisen varhaiskasvatuksisuuden käyttöönotosta. Suomessa jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Kouluajan ulkopuolista hoitoa, tietoisuutta oikeuksista, henkilöstön työehtoja ja pätevyyttä sekä hoitovastuun epätasaista jakautumista koskevat suositukset Suomi voi hyväksyä. Kuitenkin lisäsehdotusta varhaiskasvatuksen henkilöstön verkostojen kehittämisestä Suomi ei pidä tarpeellisena.

Ehdotus sisältää useita yksityiskohtaisia suosituksia varhaiskasvatusta koskevan tiedonkeruun kehittämiseksi suosituksen temaattisten kokonaisuuksien mukaisesti. Suomi pitää osaa ehdotuksista liian yksityiskohtaisina ja käytännössä erittäin vaikeina ja joiltain osin mahdottomina toteuttaa. Raportoinnin osalta Suomi on ehdottanut raportoinnin ajoittamista kahden vuoden päähän suosituksen hyväksymisestä. Kompromissiehdotus suosituksesta on tasapainoinen kokonaisuus, ja Suomi voi sen hyväksyä.

Pääasiallinen sisältö

Suosituksen tavoitteena on kannustaa jäsenvaltioita lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista naisten työmarkkinoille osallistumisen helpottamiseksi ja lasten sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen edistämiseksi erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten osalta.

Numeeristen tavoitteiden osalta alkuperäisessä ehdotuksessa suositellaan jäsenmaita tarjoamaan varhaiskasvatuspalveluita niin, että vuoteen 2030 mennessä a) vähintään 50 prosenttia alle kolmevuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen (työryhmäkäsittelyn myötä muutetussa ehdotuksessa vähintään 45 prosenttia); b) vähintään 96 prosenttia kolmevuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen.

Koskien lasten viikoittaista osallistumistuntimäärää varhaiskasvatukseen jäsenvaltioiden olisi edistettävä sellaista lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen kestoa, joka on sopu-suinnussa vanhempien, erityisesti äitien, mielekkään työmarkkinoille osallistumisen kanssa. Alkuperäisessä esityksessä tuntimääriä koskevat suositukset ovat: a) vähintään 25 tuntia viikossa alle kolmevuotiailla lapsilla; ja (b) vähintään 35 tuntia viikossa kolmevuotiailla ja sitä vanhemmilla lapsilla.

Suositus ehdotuksessa on tavoitteet koskien heikoimmista lähtökohdista tulevien lapsien, vammaisten lasten ja tukea tarvitsevien lasten osallistumisen lisäämistä varhaiskasvatukseen. Lisäksi suosituksessa on omat osionsa koskien varhaiskasvatuksen laadun, alueellisen jakautumisen, kohtuuhintaisuuden ja saavutettavuuden edistämistä. Ehdo-

tuksessa myös esitetään, että jäsenmaat ottaisivat käyttöön lakisääteisen oikeuden varhaiskasvatukseen. Lisäksi ehdotukseen sisältyy suosituksia kouluajan ulkopuolisen hoidon kehittämiseksi, ml. kohtuuhintaisen ja laadukkaan kouluajan ulkopuolisen hoidon saatavuuden helpottaminen.

Ehdotuksessa on myös oma osionsa koskien vanhempien tietoisuuden lisäämistä oikeuksistaan ja varhaiskasvatuspalveluista tiedottamisen kehittämistä. Samoin ehdotus sisältää suosituksia varhaiskasvatuksen työntekijöiden työehdoista sekä varhaiskasvatusalan osaamistarpeisiin ja työntekijäpulaan vastaamisesta. Ehdotuksessa kiinnitetään huomiota myös lasten hoidon tasapuoliseen jakautumiseen vanhempien kesken muun muassa torjumalla sukupuolistereotyyppioita ja edistämällä perheystävällisiä työaikajärjestelyjä.

Suositus ehdotus sisältää laaja-alaisia toimenpidesuosituksia koskien varhaiskasvatuksen hallinnointia ja erityisesti tiedonkeruuta. Jäsenvaltioille suositellaan kehittämistoimia muun muassa seuraavilla tiedonkeruun alueilla: (a) lasten, myös haavoittuvassa asemassa olevien tai heikommista lähtökohdista tulevien lasten, varhaiskasvatukseen osallistuminen; (b) naisten ja miesten, joilla on hoitovelvollisuuksia, palkkatyöhön ja palkattomaan työhön käyttämän ajan erot; (c) perhevapaan käyttö sukupuolittain; (d) varhaiskasvatuksen henkilöstön työolot; (e) varhaiskasvatuspalvelujen puutetta, saavutettavuutta, kohtuuhintaisuutta ja laatua sekä alueellista jakautumista koskevat tiedot. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi lisättävä toimia sen varmistamiseksi, että tiedot ovat EU:n tasolla vertailukelpoisia.

Alkuperäisessä suositusehdotuksessa esitetään raportointia suosituksen täytäntöön panemiseksi toteutettavista toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua suosituksen hyväksymisestä. Lisäksi jäsenmaiden olisi tehtävä yhteistyötä komission kanssa muun muassa liittyen varhaiskasvatusta koskevaan tiedonkeruuseen ja tietojen julkaisemiseen ja vertailtavuuden parantamiseen. Jäsenmaita kehoitetaan myös ottamaan käyttöön unionin rahoitusta kansallisten uudistusten ja varhaiskasvatukseen tehtävien investointien tukemiseksi sekä helpottamaan uusien indikaattorien kehittämistä sosiaalisen suojelun komiteassa ja työllisyyskomiteassa. Lopuksi suosituksessa kannustetaan EU:n virastoja, kuten Euroopan tasa-arvoinstituuttia ja Eurofoundia, keräämään säännöllisesti tietoja, kehittämään indikaattoreita ja tekemään analyyseja muun muassa hoitovastuun epätasaisesta jakautumisesta, sukupuolten välisestä palkkaerosta sekä palkkatyöhön ja palkattomaan työhön käytetystä ajasta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston suosituksen perustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 292 artikla yhdessä sen 153 artiklan 1 kohdan i alakohdan kanssa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Perusmuistiota käsiteltiin Koulutus (30) –jaostossa 17.11. ja Sosiaaliasiat (25) –jaostossa kirjallisessa menettelyssä 22.-24.11.2022.

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Työryhmäkäsittelyn aikana annetuissa muokatuissa suositusehdotuksissa keskeiset muutokset koskevat alle 3-vuotiaiden lasten osallistumisastesuosituksen laskemista 45 prosenttiin ja kansallisten vanhempainvapaajärjestelmien käytön ja varhaiskasvatuksen tarjonnan mallien huomioonottamista tässä yhteydessä. Lisäksi niille jäsenmaille, jotka ovat nykyisen alle 3-vuotiaita koskevan tavoitteen (33 %) tai sitäkin alemman osallistumisasteen prosenttimäärän (20%) alla, on asetettu erillissuositukset prosenttimäärän kasvattamisen osalta. Muokatuissa ehdotuksissa esitetään myös viikoittaisen osallistumistuntimääräsuosituksen yksinkertaistamista vähintään 25 viikkotuntiin kaikille lapsille. Ehdotuksen kieltä on myös muokattu suosituspohjaiseksi (Member States should -> Member States are recommended). Varhaiskasvatusta koskevan tilastoinnin osalta sanamuotoja on lievennetty ja yksityiskohtaisuutta vähennetty jonkin verran. Lisäksi raportointiaikaa on pidennetty vuodesta 18 kuukauteen suosituksen hyväksymisestä. Suosituksen nimi on työryhmäkäsittelyn päättyessä "Council Recommendation on early childhood education and care: the Barcelona targets for 2030".

Asiakirjat

Ehdotus neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan varhaiskasvatustavoitteiden tarkistamiseksi COM(2022) 442 final.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevara, STM, p. 02951 63205, eeva.raevaara@gov.fi
 Liisa Heinonen, TEM, liisa.heinonen@gov.fi
 Annika Juurikko, STM, annika.juurikko@gov.fi
 Tarja Kahiluoto, OKM, tarja.kahiluoto@gov.fi
 Antero Kiviniemi, UM, antero.kiviniemi@formin.fi
 Marjo Malja, STM, marjo.malja@gov.fi
 Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/1173/2022

Liitteet

Viite

